

статності. Саме об'єктивна інформація має слугувати основою налагодження інтеграційних зв'язків. З метою вирішення існуючих проблем раціонального використання сільськогосподарських угідь необхідним є налагодження внутрішніх та зовнішніх інтеграційних зв'язків, а також проведення ряду практичних заходів щодо їх поліпшення, збереження та покращення. Ідеться про необхідність впровадження раціональної структури землекористування, створення інформаційної системи щодо зміни стану земельних ресурсів, використання дієвих економічних важелів щодо оптимального раціонального використання земельних ресурсів, стимулювання інвестицій в придбання екологічно безпечного устаткування, ресурсозберігаючих технологій, спрямування інтеграційних відносин на реалізацію потреб поліпшення земельного фонду, запровадження європейських стандартів показників екології тощо. Оцінка стану земель аграрного сектору Карпатського макрорегіону засвідчує, що сучасна економічна діяльність не найкраще впливає на стан земельних ресурсів. Земельний фонд аграрного сектору Івано-Франківської області потребує налагодження інтеграційних зв'язків, пов'язаних із охороною, поліпшенням та збереженням земельних ресурсів з урахуванням глобалізаційних трансформацій. Ідеться про необхідність оптимізації структури сільськогосподарських угідь, залучення інвестицій, які б

спрямовувалися на покращення та відновлення родючості, збереження та покращення екології, запровадження новітніх технологій щодо раціонального використання ресурсного потенціалу тощо. Разом з тим, в умовах глобалізаційних змін та поглиблення інтеграційних зв'язків поняття раціональності має включати в себе не лише потреби нинішнього, але й майбутнього покоління. Ідеться про спільні дії усього людства щодо впровадження нового типу господарювання в аграрному секторі на засадах сталого розвитку, які передбачають органічне поєднання економічних, соціальних та екологічних компонентів.

Стратегічний розвиток земельних відносин повинен здійснюватися з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних процесів. Без цього аграрний сектор економіки, у тому числі й Івано-Франківської області, не зможе одержати належного розвитку крізь призму поліпшення, збереження та охорони земельних ресурсів.

1. Андреева Н.М. Вплив екологічного фактора на формування сучасної системи економічних відносин // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 142 – 153.
2. Корнійчук Л. Сталый розвиток і глобальна місія України // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 4 – 13.
3. Щурик М.В. Інноваційні пріоритети сталого розвитку // Агросвіт. – 2009. – № 19. – С. 2 – 6.
4. Щурик М.В. Фінансування екології відтворення земельних ресурсів аграрного сектору Карпатського макрорегіону // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 67 – 71.

Надійшла до редколегії 10.09.10

УДК 622.831:621.039:551.432

А. Калько, канд. техн. наук, доц.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

В статті обґрунтовані економічні, географічні та гірничі параметри регулювання іноземних інвестицій в мінерально-сировинний сектор економіки в країнах, що розвиваються.

In the articles grounded economic, geographical and mountain parameters of adjusting of foreign investments are in the raw mineral-material sector of economy in countries which develop.

Постановка проблеми. Незважаючи на декларативність "європейськості" нашої держави, світові та вітчизняні аналітики за економічним і соціальним становищем відносять Україну до держав з перехідною економікою [1]. Побудова цивілізованого ринку вимагає вивірених кроків з реформування, насамперед, законодавчого поля, а в умовах, коли для України провідною галуззю економіки є мінерально-сировинна, – законодавчого регулювання поведінки з надрами [2].

В цих умовах надзвичайно цінним є досвід залучення іноземного капіталу в розвідку і розробку родовищ корисних копалин для їх наступної переробки, напрацьований такими сировинними гігантами як Аргентина, Бразилія, Мексика та ін., віднесених на сьогодні до країн, що розвиваються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В напрямку вивчення досвіду ведення раціонального надрокористування працювали багато вчених, серед них А.Г. Шапар, П.І. Загороднюк, Ю.В. Разовський, Е.І. Черней, Н.А. Мацко, М.Д. Картер, Н.К. Гарднер, Х.К. Тейлор та ін. [3, 4].

Проаналізувати законодавчі акти всіх країн, що розвиваються, є предметом самостійних досліджень. Нами зроблена спроба розглянути лише нормативні документи Аргентини, Чилі, Єгипту, Індії, Малайзії, Мексики, Нігерії та Тунісу.

Постановка завдання. У даному дослідженні необхідно систематизувати основні принципи надрокористування з метою залучення іноземних інвестицій з оцінкою ступеня ризиків вкладеного капіталу, головними з яких є:

- відношення урядів до інвестицій;

- контроль інвестицій і передачі технологій;
- відношення до власності;
- інвестиційні гарантії;
- поглинання національних компаній;
- оподаткування інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід освоєння мінерально-сировинних ресурсів низки держав, що розвиваються, показує, що проведена політика заохочення іноземних інвестицій не завжди веде до збільшення надходження капіталу.

При вкладенні капіталу у першу чергу оцінюються ступінь ризиків. Чинники ризику при вкладанні іноземних інвестицій в економіку країн, що розвиваються, поділяються на три категорії.

Перша категорія припадає на початок будівництва гірничодобувного підприємства і викликана неминучими погіршеннями в проектах освоєння родовища – перевищення кошторисної вартості, затримки термінів здачі в експлуатацію об'єктів, що забезпечуються технологічними схемами видобутку і переробки мінеральної сировини і пов'язаними з ними збитками.

Друга категорія пов'язана з періодом експлуатації родовища з необхідною продуктивністю. Головними чинниками є недостатньо обґрунтовані підготовлені до видобутку запаси корисних копалин, що не дозволяють досягти необхідної продуктивності копальні; застарілі технології видобутку і переробки мінеральної сировини; певні труднощі зі збутом товарної продукції.

Третя і найголовніша категорія чинників ризику включає політичну і економічну нестабільність країн, до

яких відносяться: ризик націоналізації без адекватної компенсації; нестабільність національної валюти; можливість ускладнення фінансових умов функціонування іноземного капіталу та інші.

Проаналізуємо докладніше досвід освоєння мінерально-сировинних ресурсів ряду держав, що розвиваються.

Аргентина. Відношення уряду до інвестицій. Закон про іноземні інвестиції 1976 року відміняє максимальний рівень переведення прибутків за кордон, положення про закриті сектори економіки, обмеження на реінвестування.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Всі пропозиції про інвестиції розглядаються, більшість з яких вимагає затвердження уряду. Реєстрацію інвестицій відає центральний банк Аргентини.

Відношення до власності. Проводиться політика поступової передачі родовищ корисних копалин в іноземну власність.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки регулюються згідно з національним законодавством Аргентини. Аргентина не є стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Для поглинання національної компанії іноземною (з більше 49% іноземної власності) потрібний попередній дозвіл уряду Аргентини.

Оподаткування інвестицій. Податкові пільги обмежені. В окремих випадках гірничорудні компанії звільняються від тарифів на імпорт машин і устаткування.

Чилі. Відношення уряду до інвестицій. Чилі вийшла з Андського спільного ринку. Прийняла новий кодекс, згідно якого відносно іноземних інвестицій зняті майже всі обмеження.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Здійснює Комітет з іноземних інвестицій, який розглядає пропозиції і реєструє їх.

Відношення до власності. Проводиться політика поступової передачі в іноземну власність родовищ корисних копалин.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки регулюються згідно з національним законодавством Чилі. Чилі не є стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Зняті всі обмеження на поглинання національних компаній.

Оподаткування інвестицій. Іноземному інвесторові дозволено звертатися до уряду за гарантіями податкової стабільності на 10 років. Інвестор може діяти відповідно до загального податкового режиму.

Єгипет. Відношення уряду до інвесторів. Проводить політику відкритих дверей для іноземних інвестицій.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Здійснює Генеральне управління з інвестицій і вільних економічних зонах, яке розглядає заявки на іноземні інвестиції.

Відношення до власності. В іноземній компанії не обхідна незначна національна участь.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки вирішуються на основі положень про двосторонні угоди щодо інвестиційних гарантій відповідно до Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Ніяких обмежень не існує на поглинання національних компаній.

Оподаткування інвестицій. Проводить політику звільнення іноземних інвесторів від податків. Звільнення від загального прибуткового податку надається за умови, що такий дохід не оподатковується в країні базування інвестора або в країні, в яку переводиться дохід.

Індія. Відношення уряду до інвестицій. Заохочення іноземних інвестицій, якщо вони відповідають вимогам уряду Індії.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Пропозиції про іноземні інвестиції і про контракти на передачу технологій підлягають розгляду урядом.

Відношення до власності. Згідно із законом про регулювання іноземних валютних операцій введений 40% максимум на іноземну участь. Більш значна іноземна участь може бути дозволена, якщо технологія є складною або підприємство орієнтоване на експорт, включаючи 100% іноземне володіння для підприємств, які повністю експортують свою продукцію.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки регулюються відповідно до місцевого законодавства. Індія є стороною декількох двосторонніх угод про інвестиційні гарантії. Індія не є стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Іноземні інвестори не можуть поглинати фірми в Індії або набувати акцій індійських корпорацій без затвердження резервного банку Індії.

Оподаткування інвестицій. Існують податкові пільги для пріоритетних галузей і проектів регіонального розвитку.

Малайзія. Відношення уряду до інвестицій. Уряд Малайзії віддає перевагу змішаним підприємствам. Активно заохочує іноземні інвестиції.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Відсутня будь-яка централізована установа, яка регулює іноземні інвестиції. Заявки на інвестиції подаються в Міністерство торгівлі і промисловості Малайзії.

Відношення до власності. 100% іноземна власність допускається в компаніях, орієнтованих на 100% експорт мінеральної сировини.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки регулюються згідно з національним законодавством. Малайзія є стороною декількох двосторонніх угод про інвестиційні гарантії і стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Уряд Малайзії проводить політику поступового переходу власності іноземних компаній в національну власність. Комітет з іноземних інвестицій стежить за злиттям, поглинанням і придбанням малайзійських активів іноземними компаніями.

Оподаткування інвестицій. Уряд Малайзії проводить політику звільнення від податків для пріоритетних галузей і інвестицій, які створюють додаткові робочі місця, а також інвестицій у відсталіх районах.

Мексика. Відношення уряду до інвестицій. Уряд Мексики не обмежує іноземні інвестиції, які сприяють розвитку національної економіки.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Національна комісія з іноземних інвестицій розглядає пропозиції, які надходять від іноземних компаній. Іноземні інвестиції повинні бути зареєстровані в національному реєстрі іноземних інвестицій.

Відношення до власності. Закон 1973 року про заохочення мексиканських інвестицій обмежує нові іноземні інвестиції 49% акціонерного капіталу мексиканських корпорацій. Починаючи з 1984 року відбулося підвищення частки іноземного капіталу в 34 галузях гірничої промисловості.

Інвестиційні гарантії. Інвестиційні суперечки регулюються згідно з національним законодавством. Мексика не є стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Придбання іноземним інвестором більше 25% акціонерного капіталу або 49% основних активів будь-якого існуючого підприємства вимагає затвердження урядового управління, яке регулює відповідну галузь.

Оподаткування інвестицій. Уряд Мексики проводить політику звільнення від податків нових або таких, що розширюються, галузей.

Нігерія. Відношення уряду до інвестицій. Уряд Нігерії не обмежує іноземні інвестиції. Перевага надається змішаним підприємствам.

Контроль інвестицій і передачі технологій. Відсутня централізована установа, яка регулює іноземні інвестиції. Декрет про заохочення нігерійських підприємств (1977 р.) стосується всіх іноземних підприємств.

Відношення до власності. Проводить політику виключення іноземної участі з деяких галузей. Обмеження максимального рівня іноземної участі до 40-60%.

Інвестиційні гарантії. Є стороною декількох двосторонніх угод про інвестиційні гарантії, а також стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Не існує обмежень. Виняток становлять підприємства, призначені до поступового переходу у національну власність.

Оподаткування інвестицій. Проводить політику звільнення від податків піонерних галузей промисловості.

Туніс. Відношення уряду до інвестицій. Активно проводить політику залучення іноземних інвестицій у підприємства, які орієнтовані на експорт мінеральної сировини.

УДК 911

Контроль інвестицій і передачі технологій. У 1973 році створена установа із заохочення іноземних інвестицій.

Відношення до власності. Вирішується до 100% іноземної власності.

Інвестиційні гарантії. Туніс є стороною декількох двосторонніх угод про інвестиційні гарантії, а також стороною Міжнародної конвенції з врегулювання інвестиційних суперечок.

Поглинання національних компаній. Ніяких обмежень не існує.

Оподаткування інвестицій. Звільнення від податків підприємств, орієнтованих на експорт мінеральної сировини.

Висновки. Отож, у країнах, де ризик націоналізації відсутній, норма прибутку у 12% вважається задовільною (після сплати податків). У країнах, де ризик націоналізації високий, транснаціональні компанії вкладають капітал за очікуваної норми прибутку у 20% і вище.

1. Перехідна економіка: Підручник // Геєць В.М., Панченко Є.Г., Лібанова Е.М. – К.: Вища школа, 2003. – 751 с. 2. Постоловський Р.М., Черней Э.И., Калько А.Д. Проблемы государственного регулирования системы недропользования в Украине. Ровно: РИС КИСУ, 2001. – 166 с. 3. Разовский Ю.В. Горная рента (экономика и законодательство). – М.: Экономика, 2000. – 221 с. 4. Ахатов А.Г., Кантор Е.Л., Назаров В.И. Рентные отношения и рентные платежи в системе стоимостной оценки минеральных ресурсов. – Казань: Татарнигоиздат, Экополис, 1995. – 535 с.

Надійшла до редколегії 15.02.11

Я. Олійник, член-кор. АПН України, д-р екон. наук,
О. Пендерецький, канд. техн. наук

НАУКОВІ НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНВЕСТИВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ТУРИЗМУ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ

Запропонований критерій оцінки соціально-еколого-економічної результативності інвестиційної діяльності туристичних структур з врахуванням екологічної складової розвитку.

The proposed criterion for assessing social-ecological-economic impact of tourism investment structures, taking into account the environmental component of development.

Постановка проблеми. Екологічні проблеми в туристичній сфері, які на сьогоднішній день яскраво проявляються в такому напрямку як промисловий туризм є наслідком відсутності ефективної політики екологізації цієї галузі діяльності. Закінуті шахти військового комплексу, Чорнобильська атомна електростанція, ряд збанкрутілих підприємств стають сьогодні об'єктом туристичного попиту. Використання цих об'єктів без попередньої оцінки їх екологічного стану, не врахування взаємодій людини, суспільства і природи, охорони навколишнього природного середовища, що є самою гострою і актуальною проблемою сучасності, призводить до негативних наслідків [1].

Урбанізація, індустріалізація, зростаючий ритм життя зумовлюють гостру потребу у відновленні фізичних і психологічних сил людини. Тому все більшим попитом починають користуватись різні види туризму. Розвиток туризму і рекреації збільшують споживчий ринок послуг, сприяє розвитку соціальної інфраструктури. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність вивчення антропогенно-туристичного впливу на оточуюче середовище. Дослідження екологічних проблем туристично-рекреаційного обслуговування населення має важливе прикладне значення. Туризм повинен бути екологічно орієнтованим на довготривалу перспективу, економічно життєздатним, а також відповідати етнічним і соціальним інтересам місцевих громад. Необхідність розвитку екологічно орієнтованого туризму як одного з важливих принципів стійкого екологічно безпечного розвитку суспільства – основна складова процесу інвестування в туристичну галузь, особливо в новий напрям – промисловий туризм.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Методи оцінки екологічного стану території та об'єктів, з метою інвестування у туристичній, сільськогосподарській та інших галузях господарювання, досліджувалися в роботах Борисової В.А. [2], Рудька Г.І. та Адаменка О.М. [3], Гуцуляка В.М. (1994), та авторські дослідження [1].

Визначення невирішених сторін проблеми. Інвестиційна привабливість підприємницьких структур, які спеціалізуються на розвитку промислового туризму, в першу чергу вимагає оперативного визначення екологічного стану на вибраній території чи об'єкту. Встановлення критерію оцінки соціально – еколого – економічної результативності інвестиційної діяльності в сфері туризму, який би встановлював відповідність нормативним екологічним показникам компонентів навколишнього середовища. Встановлював інвестиційну привабливість проекту на перспективу з врахуванням екологічної складової.

Мета та завдання статті. Метою статті є запропонувати заходи екологічного розвитку підприємницьких структур промислового туризму, які дозволяють оптимізувати процес інвестування для досягнення цілей підприємства на перспективу з врахуванням екологічної складової.

Основний виклад матеріалу. Ефективним шляхом вирішення проблем екологічного розвитку у сфері промислового туризму є активізація інвестиційної діяльності з метою фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих технологій, проведення заходів для збереження довкілля. Важливу роль в цьому процесі відіграє оцінка екологічної ситуації території, її прогноз та